

ELEMENTS OF STYLE

PERUSTUSLAKIBLOGI: -MYÖS BLOGITEKSTI ON OIKEUDELLISTA KIRJOITTAMISTA

Esittelyteksti

Perustuslakiblogi on Suomen valtiosääntöoikeudellisen seuran asiantuntijablogi, joka kommentoi perus- ja ihmisoikeuksien tilaa Suomessa ja muualla Euroopassa. Perustuslakiblogin vastaavat toimittajat Turun yliopiston oikeustieteen professori Juha Lavapuro ja Helsingin yliopiston valtiosääntöoikeuden professori Tuomas Ojanen kertovat, miten oikeustieteestä blogataan.

Miksi Perustuslakiblogi perustettiin?

Ojanen: Perustuslakiblogi on Suomen valtiosääntöoikeudellisen seuran blogi, ja jo seuran tarkoituksena on tuoda tunnetuksi ja julkiseen keskusteluun perustuslakiin, ihmisoikeuksiin ja unionin perusoikeuskirjaan liittyviä asioita. Vuoden 2013 kesällä Martin Scheinin, Juha Lavapuro ja minä päätimme siirtää seuran myös blogimaailmaan. Ensimmäinen julkaistu teksti oli Martin Scheinin kirjoitus, joka sai huomattavan suuren julkisen huomion. Blogissa pysymme itse ratissa. Esimerkiksi haastattelussa haastattelija asettaa paljon reunaehtoja kysymyksillään ja tulkinnoillaan, mutta blogissa voi kirjoittaa siinä mielessä vapaasti, ettei siellä ole joku toimittaja tai editoija paimentamassa.

Lavapuro: Tyypillisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistuminen on merkinnyt esimerkiksi vieraskynän lähettämistä Helsingin Sanomiin. On ollut mielenkiintoista havaita, että tekstit leviävät nopeasti blogimaailmassa, ja että sosiaalisessa mediassa saadaan viestiä paljon tehokkaammin välitettyä.

Miten blogitekstin kirjoittaminen eroaa tekstilajina muusta juridisesta kirjoittamisesta?

L: Tieteellisessä kirjallisuudessa struktuuri on vähän luitumpi, blogissa taas lauserakenteet ja retoriikka ovat paljon vapaampia. Lakimieheen ei voi lähettää artikkelia, jossa todetaan ”katin kontit” tai kyhätään pirunnyrkkiä yöllä. Blogitekstit ovat myös hauskeempia kirjoitettavia. Vaikka blogi ei ole tieteellistä tekstiä tai tyypillistä asiantuntijatekstiä, kaikki sinne kirjoittavat seisovat sanojensa takana. On eräänlainen tasapainoiluhaaste kirjoittaa poleemisesti, mutta niin, että se ei mene ”poliittisen pakinan” puolelle.

O: Myös blogiteksti on oikeudellista kirjoittamista. Tarkoituksellakin vältetään sitä, että blogissa olisi hyvin tyypillistä juridista Lakimies-lehden kaltaista asiaproosaa. Toisaalta pidämme kiinni siitä, että jutut, aiheet ja tapa käsitellä niitä liittyvät tavalla tai toisella perustuslakiin tai ihmisoikeuksiin, ja niissä on valtiosääntöoikeudellinen sanottava, joka perustellaan oikeudellisesti. Jokaisessa tekstissä on oikeudellinen argumentaatio taustalla.

Perustuslakiblogin ote on ollut aktiivinen ja kantaaottava.

Miten se soveltuu oikeustieteelliseen keskustelukulttuuriin Suomessa?

O: Juristeille on ehkä tyypillistä ajatella, että he ovat enemmän reaktiivisia, ja esimerkiksi perustuslakivaliokunta on se foorumi, jossa näkemykset esitetään. On tavallista olla hiljaa varsinkin ennen ja yleensä myös sen jälkeen, kun lausunto perustuslakivaliokunnalle on annettu. Ehkä on kyse sukupolvierosta ja siitä, että aikakausi on muuttunut. Toisaalta tähän voi liittyä myös henkilöön meneviä ulottuvuuksia: me olemme tietoisestikin aktivisteja. En esimerkiksi peittele lainkaan sitä, että olen perus- ja ihmisoikeusaktivisti. Nykymaailmassa ei voida enää lähteä siitä, että ollaan tutkijankammioissa ja ainoa tapa, jolla tullaan ulos, on kirja tai artikkeli jossakin lehdessä.

L: Kansainvälisesti blogit ovat osa akateemista keskustelua, ja akateemista keskustelua käydään myös sosiaalisessa mediassa ja blogosfäärissä. Se saattaa liittyä sukupolvieroon, mutta myös siihen, että minkä tutkijana kokee keskusteluyhteisökseen: Onko se tiukasti viralliset menettelyt ja ahtaasti ymmärretty tieteellinen kirjallisuus, vai onko se jotakin laajempaa? Onko se osallistumista poliittiseen ja oikeudelliseen keskusteluun ennen kuin näkemyksiä tullaan erikseen kysymään?

Oikeustieteen tuominen yhteiskunnalliseen keskusteluun on herättänyt myös kritiikkiä.

O: Asenne on hemmetin kummallinen, koska oikeus on keskeisimpiä välineitä tehdä yhteiskunnassa yhtä ja toista. Esimerkiksi Euroopan integraation keskeisten päämäärien toteuttaminen on perustunut nimenomaan oikeudellisten välineiden ympärille meneviin asioihin.

L: Kyllähän tämä on herättänyt ärtymystä, myös kritiikin kohteissa. Ärtymys ei ole kohdistunut niinkään asiantuntijatietoon tai asiantuntijuuteen sinänsä, vaan nimenomaan valtiosääntöasiantuntijuuteen. On kritisoitu sitä, että julkisuuteen tullaan etukäteen kertomaan kantoja siitä, mitä lainsäätäjä saa tehdä. Esimerkiksi Zyskowicz ja Sasi ovat vähän tuotuneet siitä, että näitä asioita repostellaan julkisuudessa etukäteen ja otetaan valmiiksi kantaa oikeudellisesti perustellen. Itse ajattelen, että on parempi keskustella näistä asioista julkisuudessa kuin jättää keskustelu esimerkiksi perustuslakivaliokuntaan tai miettiä yksin tutkijankammiossa.

O: Toisaalta perustuslaki ja ihmisoikeudet ovat lähellä politiikan tekemisen kenttää ja vaikuttavat yleensä rajaavasti poliittisen päätöksenteon alaan. Perustuslain tarkoitus onkin piirtää se pelikenttä, jossa poliitikot saavat pelata.

Onko suomalainen oikeustieteellinen keskustelu muuttumassa?

Tulisiko esimerkiksi blogeja hyödyntää enemmän?

O: Tämä on eräs akateemisen keskustelun nykymuoto. Toisaalta esimerkiksi julkaisujen ranking-listojen näkökulmasta blogin pitäminen ei saa juuri merkitystä. Vaikka blogiin kirjoittaisi kuinka pitkän, argumentoidun ja lähdeviitattun tekstin, sitä ei voi mainita akateemisessa mielessä julkaisuna.

L: Tekstityyppinä tieteellisessä juridisessa kirjoittamisessa muutosta tuskin tapahtuu tätä kautta. Sen sijaan kansainvälinen tai angloamerikkalainen akateeminen oikeustieteellinen artikkelikirjallisuus on perinteisesti ollut paljon argumentoivampaa kuin suomalainen, jossa neutraalisti ja objektiivisesti kuvaillaan, mitä voimassa oleva oikeus sanoo. Luulen, että muutos juridisessa kirjoittamisessa tapahtuu sitä kautta, että tutkijat joutuvat kirjoittamaan kansainvälisesti ja omaksuvat sitä kautta samantyyppisiä tyylyjä.

Taloustieteilijä Paul Krugman kirjoitti joskus New York Timesin blogissaan, että kun hän teki väitöskirjaansa 1970-luvulla, viimeaikaisin tieteellinen tieto taloustieteen piirissä levisi seminaareissa jaettavina working paper series -teksteinä. Kaikki tiesivät, että kun itse artikkeli joskus virallisesti julkaistiin, se oli jo kiertänyt tutkijoiden keskuudessa useita vuosia, ja oli jo tavallaan vanhaa tietoa. Blogosfäärissä olisi mahdollisuuksia samaan. Perustuslakiblogi on tietysti paljon yhteiskunnallisempi verrattuna esimerkiksi Euro Rights Blogiin tai Verfassungsblogiin, jotka ovat avoimesti ja selvemmin tieteelliselle yleisölle suunnattuja. Blogi on selvästi kanava, jonka kautta pääsee nopeasti kärryille siitä, mistä ihmiset tällä hetkellä keskustelevat. Varsinaiset artikkelijulkaisut laahaavat oikeastaan vuoden perässä. Nähdäkseni yliopiston tulee osallistua myös yhteiskunnalliseen keskusteluun, ja valtiosääntöoikeuden traditioon se on perinteisesti kuulunutkin. En kuitenkaan usko siihen, että olisi jokaisen tutkijan tai professorin velvollisuus pitää blogia. Kyse on pikemminkin tieteen vapaudesta ja sen ymmärtämisestä, että joillekin se on osa työtä, kaikille se ei ole.

O: Ei tää kaikille sovi.

Haastattelu ja teksti: Tuuli Talvinko